גליון באר הפרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של

מורינו הגה"צ רבי **אברהם אלימלך בידרמן** שליט"א

בראשית

מכון
באר האמונה

תוכן הענינים

פרשת בראשית

בראשית ברא אלוקים - ראשית דבר היא האמונה בקל חי.. א

דתשרי על עמיה - השפעת חיות ושפע מחודש זה לכל השנה .... ג

בראשית - בשביל ה'ראשית' וההתחדשות .... ט

'ראשית' חכמה יראת ה' - תחילת כל התורה יראת שמים.. יג

התפלל עליהם - אף השפע המוכן יגיעו רק ע"י התפילה.. יד

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת בראשית

בראשית ברא אלוקים - ראשית דבר היא האמונה בקל חי בפרשתן (א א), 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ'. ביארו צדיקים, בראשית - ראשית לכל, ידע האדם ויכיר **שברא אלוקים את השמים ואת הארץ**[א] - שאבינו רוענו ברא את השמים והארץ וכל צבאם, והוא בורא ומנהיג לכל הברואים, ומשגיח על כל הנעשה בעולם בהשגחה פרטית[ב].

בענין הזה אמר הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע וז"ל, 'אמרו חז"ל (ויק"ר לו ד, הובא ברש"י בריש הפרשה) בשביל ישראל שנקראו ראשית, כלומר, שכל עיקר הבריאה הוא בשביל בני ישראל החוזרים תמיד בפיהם ובלבבם כי אלוקים ברא שמים וארץ והוא רב ושליט, בשביל אמונה זו שבני ישראל מאמינים בהשגחתו ית"ש נברא העולם', עכ"ל. וזהו שאמרו 'בשביל ישראל שנקראו ראשית' - שהם חוזרים תמיד לקרוא כי 'בראשית' ברא אלוקים את השמים ואת הארץ (הובא בתורת אבות).

הנה כתיב בפרשתן (ד טו) 'וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו'. ביאור נפלא ביאר הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע (הובא בדברי שלום קודינוב), כי הנה המאמין באמונה שלימה בבורא יתב"ש לא ישבר לבו מכל אשר יקרהו, אם בהפסד ממון או בשאר מיני היזק והפסד שנעשה לו על ידי רעהו, בידעו שאין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז:), **נמצא שלא פלוני עשה זאת**, וגם חלילה מלומר שמעצמו נעשה המעשה, אלא הכל 'בדבר ה' נעשה'[ג] - לטובתו השלימה[ד], וזה ביאור הקרא וישם ה' לקין

א. איתא מהרה"ק רבי מאיר הגדול מפרימישלאן זי"ע (הובא בברית אברם להרה"ק מזאלאזיץ זי"ע בפרשתן, ובשפתי צדיקים בשם הרה"ק מאפטא זי"ע) שתיבות '**בראשית ברא אלוקים את**' - הם ר"ת בבא"א, לרמז על הפסוק '**בך בטחתי אל אבושה**' (תהילים כה ב), וכן 'אשרי אדם **בוטח בך**' (שם פד יג), ולכן התחילה התורה בתיבות הללו **לומר שזהו עיקר ותחילת מהות האדם – לבטוח בה' בכל עת ובכל שעה.**

ב. ברש"י כתב בריש דבריו, 'בראשית - מה טעם פתח בבראשית...' ביאר הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע, שהוא כעין המדבר ומפליג בדבריו, **מה טעם** - כמה טעם ומתיקות יש **לפותח בבראשית** – כלומר שחי באמונה שהוא **אלוקינו שברא שמים וארץ** והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים (עי' בתפארת בית לוי, בילקוט קדו"ל).

ג. זה עתה קראנו (בהפטרה דמנחה דיוה"כ) בספר יונה, שם נאמר (ב יא) 'ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה', וה'קורא את המקרא' בלבד נדמה לו כי הדג זכה ל'נבואה' ולגילוי אלוקותו ית', שה' בכבודו ובעצמו דיבר אל הדג... אמנם לא זו 'פשוטו של מקרא', אלא כפי שפירש הרד"ק 'ויאמר ה' לדג – העיר את רצונו שיקיאנו אל היבשה', וכעין זה ממש כתב גם ה'אבן עזרא' וז"ל, ויאמר, דרך משל, שהכריחוהו לעשות חפץ ה', עכ"ל, והיינו שבאמת הדג הקיא את יונה כי כך היה ברצונו של הדג, אכן כל עצם רצון זה לא היה אלא על ידי ה' שעורר את רצונו והכריחוהו לעשות רצונו, **וכך כל דבר ודבר שנעשה בעולם, אף אם נראה שהוא ברצון העושה, אמנם הקב"ה הוא הוא ה'מכניס' בו רצון זה...**

ד. סיפר 'מרא דעובדא', כי בחורף שנת ה'תש"פ, נתגלה שבגופו מקננת ה'מחלה הנוראה' רח"ל, ועבר סדרת טיפולים למגר את המחלה, והנה לקראת סוף החורף נתרגשה ובאה לעולם פרשת ה'מגפה', והזהירוהו הרופאים כי עליו לשמור על עצמו ביותר, בשמירה על גבי שמירה, לבל יפגע בו הווירו"ס, מאחר שהמערכת החיסונית אצלו חלשה ביותר עקב הטיפולים שעובר, ואין בגופו כח להתמודד עם הווירו"ס, ושלא יהיה אצלו בבחי' 'והיה כל מוצאי יהרגוני' ח"ו... ואכן קיים בהידור את מצוות 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם', והתרחק מחברת הבריות ככל שבידו, אכן 'עצת ה' היא תקום', ואף הוא נדבק באותו נגיף, ונחלש מאוד בתחילה. והיו הכל בטוחים כי בוודאי מצבו יתדרדר שבעתיים ל"ע, אך ראה זה פלא, לא זו בלבד שהתאושש מצרת הנגיף, **אלא שה'נוגדנים'** (Antibodies) **שהתפתחו בו להילחם עם הווירו"ס – נלחמו אף ב'מחלה' הידועה, והמתיק הקב"ה מר במר...** (ודאי אין הדברים אמורים ללמוד מכאן להקל ראש בסכנת המגפה, כי עדיין לא נקבע שיש כאן דרך סלולה ורפואה לאותם החולים ב'מחלה'... אלא) **ללמדנו כי ה'קושי' והצרה שבאה לאדם הם ביד ה', ולטובתו השלימה.**

עוד סיפר אחד מן החבורה שליט"א, כי בתחילת השנה שעברה הוציא לאור את ספרו, והחל להפיצו ולמכרו, ובעיקר אצל מנהלי ת"ת שיחלקוהו לתלמידיהם, ופנה אליו אחד העומד בראש ארגון נכבד וביקש לרכוש כמות

אות - 'אות אמונה' הטהורה, וממילא לבלתי הכות אותו כל מוצאו - שלא יכהו לבו בכל דבר שימצאהו, כי ידע ויכיר שהכל מאתו יתברך שמו[ה].

וכך רמז לה הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (כתונת פסים בהר, עמו' כז. בדפו"י) בכתוב (תהלים קמד יד) אלופינו מסובלים. כי על ידי שיאמין ב'אלופו' של עולם, שיש מנהיג לבירה, ואין דבר בעולם שנעשה שלא בציווי הבורא, על ידי זה מסובלים - יהא בידו לסבול הכל[ו]. וכבר רמזו לה בשם הבעש"ט הק' זי"ע בלשון הברכה 'ברוך שאמר והיה העולם', שהוא ר"ת 'בשוה', ללמדנו כי האיש הרואה בכל דבר שעובר עליו את הקב"ה שאמר והיה העולם, ושהכל הגיע מאתו ית' הרי בכוחו לקבל את כל העובר עליו 'בשוה'[ז], בלא בהלה וצער והתפעלות יתר על המידה[ח].

גדולה של ספרים לתיתם במתנה לכל 'החברים', אלא שהתנה עמו שזקוק הוא ל'קבלה' (רעסיט) מסודרת, כדי שיהיה מוכר בעיני השלטון. אמנם אברך יקר זה יושב אהלים הוא, ומה לו ו'לקבלות'... וניסה בכה ובכה ולא ידע מאין יבוא עזרו, עד שלא היה לו ברירה ופתח 'עסק' רשמי למכירת הספר, ונתן לו 'אישור' כתוב וחתום שקנה ממנו בכך וכך, וכן נתן עוד קבלות לכמה מנהלי ת"ת שאף הם בקשו ממנו מאותו הטעם.

אחר הדברים האלה פרצה ה'מגפה', וכידוע לכל שהרבה עסקים נפגעו ונתמוטטה פרנסתם, ועל כן החליטו אנשי השלטון אשר בארץ מגוריו לתת 'מענק' לאותם בעלי עסקים, וסכום המענק נקבע לפי שיעור הרווח בשנה הקודמת למניינם, שמזה יתברר עד כמה גודל ההפסד בשנה זו, ומכיוון שהספיק לפתוח את העסק ממש לפני ה'מגפה', על כן החליטו ש'זכאי' הוא לקבל סכום קבוע מדי חדש בחדשו... ומנפלאות ההשגחה העליונה, כי סכום זה ממש הוא הסכום החסר לו בכל חודש מההוצאות שרבים על ההכנסות... ללמדנו בכפליים. א. אם עסק ה'קבלות' היה נראה כמקשה עליו – הרי נתברר שהיה זה להביא לו רווח הרבה... ב. **לעולם אין לו לאדם לדאוג ולחשוב מאין תבוא פרנסתו**, כי הרבה שלוחים למקום, והקב"ה יכול לכלכלו באופן שלא יעלה על דעתו כלל, **וכדוגמת ה'מגפה' שהיא הדרך להחיש לו די מחסורו אשר יחסר לו...**

ה. בגמרא (ברכות ס.) איתא שמעשה ובא הלל הזקן לעירו ושמע קול צווחה בעיר ואמר מובטח אני שאין צווחה זו בתוך ביתי. ולכאורה מנין היה לו זאת, וביאר חד מקמאי ה"ה הגאון מהר"ם אלמושנינו ז"ל (הובא בביאור משפט צדק לתהלים יט) **שהלל הזקן לימד את בני ביתו 'דרך אמונה' – שיקבלו כל אשר יארע עמם באהבה, ושלא יצעקו בשום מצב שהוא**, ולכך כששמע קול צווחה בעיר היה בטוח ואמר 'אין זה בתוך ביתי' – כי הם אינם צועקים אפילו במצב קשה.

ו. הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע קבל פעם בפני הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעבסק זי"ע על ענין הכעס המגונה – ואיה הדרך לעקרה ולשרשה, אך הרה"ק מוויטעבסק לא ענהו ולא כלום. כעבור ימים אחדים נסע ה'תולדות' יחד עם אחוזת מריעיו בעגלה, על אם הדרך עצרם יהודי אחד וביקש להצטרף עמם לנסיעה, ה'תולדות' הורה להכניסו, אך מחוסר מקום הושיבוהו אחורי העגלה במקום המשאות והחביות – מקום שאינו נוח כלל לישיבת בני אדם, במשך הנסיעה שאלו ה'תולדות' כמה פעמים האם אין המקום צר לו מידי, ויען ה'אורח' ויאמר שאין דוחקו גדול וטוב לו במקומו, אך ה'תולדות' לא הרפה ממנו, והמשיך לשאלו שוב ושוב, האם מקומו טוב לו, ובתוך כך ענהו ההילך **'אשרי העם שככה לו', אשרי חלקו של האיש אשר 'ככה' לו, כלומר באיזה אופן שמתנהג עמו ה' טוב לו, כי יודע שמה' יצא לו כך, ואין לו טענות כלל על מצבו ומעמדו...** נהנו חבורת החסידים למשמע דברי ההילך, אך הרה"ק ה'תולדות' החל לבעור בלבת אש - כי הבין שדבר זה רמז הוא לו מן השמים, כי אם יזכור וידע שכל המתרחש הכל לטובה בלבד, לא יכעס לעולמים ויקבל את הכל בשובה ונחת.

כעבור ימים אחדים פגש שוב את הרה"ק מוויטעבסק, נענה הרה"ק ואמר לו, רואה אתה, מן השמים שלחו לך את אליהו הנביא שיענה לך את התשובה לשאלתך האיך לתקן את מידת הכעס.

יש שרמזו כן בלישנא דקרא (תהלים קטו ב) 'למה יאמרו הגוים', שזהו ההבדל והחילוק בין ישראל לעמים, שהללו אינם מאמינים אלא מלאים טענות וטרוניות כרימון ותמיד יאמרו וישאלו **למה... למה...** אולם בני ישראל מאמינים בני מאמינים, ועל כל דבר ודבר אומרים **'ככה'**, כן הוא רצון השי"ת ומקבלים את הדין באהבה.

ז. וכך פירשו צדיקים בלשון הכתוב בסוף הפרשה (ו ח) 'ונח מצא חן בעיני ה'', שתמיד היה במנוחה ויישוב הדעת, מאחר שראה בכל דבר שהתרחש עליו את 'עיני ה'', ושהכל בהשגחה פרטית מלעילא.

ח. אגב דאדכרינן עניין ה'סבלנות' יש להביא מה שכתב ה'רבינו יונה' (אבות ב ט) על דברי המשנה 'צאו וראו איזו דרך טובה שידבק בה האדם, רבי אלעזר אומר לב טוב' דהיינו הסבלן שאינו קצר רוח, ומתרחק ממידת הכעס

בא וראה 'שכרם' של בעלי האמונה, וכדאיתא ב'אור החיים' הק' זי"ע על הא דכתיב בפרשתן (ד יד-טו) שאמר קין להקב"ה 'והיה כל מוצאי יהרגני', וענהו השי"ת 'לכן כל הורג קין שבעתיים יוקם וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו'. ומבאר, כי 'אות' זה הוא ה'אות' הנרשם על מצחם של מקיימי מצוות (זוה"ק ויקרא טז) להגן עליהם, והטעם שזכה קין לזה הוא משום שהגיע להכרה שאם ה' לא ישמרנו אזי 'שוא שקד שומר' והיה כל מוצאי יהרגוני, על כן זכה שהשי"ת יגן עליו. וזל"ק של האוה"ח, לכן כל הורג, טעם 'לכן', להיות שהכיר וידע שאם ה' לא ישמרנו כל מוצאו יהרגהו, בשביל מצוה זו ריחם ה' עליו ואמר כל הורג וגו', ורשם ה' אות בפניו כמשפטו הנהוג בעושה מצוה שנרשמת במצחו לטובה אות, והוא אומרו וישם ה' לקין אות, והוא על דרך מה שדרשו ז"ל (מכילתא) בפסוק (שמות י ב יג) 'והיה הדם לכם לאות' פירוש לאות מצוה להם לשמירה, עכ"ל.

דתשרי על עמיה - השפעת חיות ושפע מחודש זה לכל השנה

צדיקי הדורות היו מרמזים בלשון הזמר של האריז"ל (אזמר בשבחין לליל שב"ק) 'יהא רעוא קמי דתשרי על עמיה', שאנו מבקשים ומחלים פני אבינו מלכנו - יהי רצון שהשפעת חודש תשרי תישאר עלינו עמו ישראל, לכל השנה כולה[ט]. כי תכלית עבודת הימים הקדושים שעברו עלינו לטובה, ירח האיתנים 'דתקיפי במצוות', וכל השפעות הקדושה והאורה והשמחה לא נועדו רק לשעתם'... אלא להשפיע על כל השנה כולה[י], ובפרט על ימות החורף הבעל"ט.

ומשיב במענה רך, ואף אם יעשו לו איזה עוול, יסבול ולא יהיה לו מרירות מזה – **כי חכו ממתקים וכולו מחמדים**. ועל מידה זו אמר רבי יוחנן בן זכאי 'רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם', כי האדם שיש בו מידה זו של סבלנות **טוב הוא גם לחבריו ולשכניו ולכל העולם** (עכ"ל).

ודע כי בזכות השתיקה וקבלת העלבונות יזכה לרב טוב בזה ובבא, שמעתי ממכירי הרה"ח רבי שלמה סמסון שליט"א מעי"ת בני ברק, ששהה במשך ג' שבועות בבית החולים כשהוא מורדם ומונשם, ובעזהשי"ת לקראת שמח"ת הוטב מצבו ובס"ד הצליחו להורידו ממכשיר ההנשמה (רעספּרייטע"ר), אך למגינת לב בני המשפחה עדיין לא הגיב כלל לסובביו, משל שקוע הוא בתרדימה עמוקה. והנה, לר"ש זה יש קרוב משפחה המשמש כראש ישבה בחו"ל, ולקראת סוכות חזר לארה"ק, ומחמת שבנו הבחור נדבק בקורונה נכנסו כל בני המשפחה ל'בידוד', עד לקראת שמח"ת – אז הותר לו לצאת מבידודו, אלא שאחד ממתפללי בית הכנסת שידע מהבידוד ולא ידע מה'שחרור' משראוהו מגיע לבית הכנסת גער בו וביזהו באופן נורא, בפחי נפש ובלב שבור חזר לביתו...

במוצאי החג הגיעה השמועה על הבזיונות לאזני בני ביתו של ר"ש, והם התחננו שימסור את זכות הבזיונות והשתיקה לר"ש, וכן עשה, ואז קרה הנס ופלא, כי כעבור זמן קצר - פחות משעה, התקשרו מבית החולים למשפחתו של ר"ש, והודיעו שבעזהשי"ת התעורר משנתו, ואחרי שהות קצרה התקשר הביתה וביקש שיביאו אליו את בתי עיניו (משקפיים) כי הוא רוצה להתפלל.

ט. יש שאמרו כי לתיבת 'תשרי' יש כמה פירושים, **א.** מלשון התרה - 'שרי ואסר' כי בחודש זה יכול האדם להתיר עצמו מבית האסורים ברוחניות, ולקרוא דרור ל'נשמתו' להיכנס ולבוא לשערי תורה ומצוות וקרבת אלוקים. **ב.** מלשון 'שריר וקיים', שיקיים היטב בלבו את השפעת חודש זה לכל השנה הבעל"ט.

י. בדרך הלצה סיפר הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, על בחור אחד שלא היה ניחן עם הרבה דעת ושכל, ומעשיו אף גבלו בטיפשות, והיו כולם מכנים אותו 'מוטיל נאר' [טיפש], לימים מצא את זיווגו ובא בברית האירוסין, ויהי ביום החופה מצאו אותו בוכה בדמעות שליש, חבריו שהכירוהו ידעו שאין בבכייתו כל כוונה נעלית, לכן תמהו באזניו על מה הוא בוכה בעידן חדוותא, ויען להם בתמימות 'כעת הכל מכנים אותי 'מוטיל חתן', אך בעוד כשבוע ימים – בגמר שבעת ימי המשתה יחזרו לקרוא לי 'מוטיל נאר' ואוי לאותה בושה וכלימה, ועל דא קבכינא...' ועומק כוונתו היתה, שה'טיפש' יבכה כי עוד שבוע אחר גמר ימי החג ישוב להיות 'מוטיל נאר', אך המשכיל ינצל הזמן להעמיס בקרבו שפע החג לכל השנה כולה.

והיה הרה"ק מזידיטשוב מסיים בקול בוכים. הלא כאותו בחור נבער כן אנו. משך כל ימות השנה שוכחים מכל אשר שבנו וקבלנו בחודש תשרי... ושוב בתחילת ימי הסליחות, מתעורר הזיק הקדוש בקרבו של כל יהודי וכולנו נהפכים להיות 'מוטיל חתן' ברוב פארות, עתה משעברו אלו הימים הבה נישא תפילה שלא נשוב להיות 'מוטיל נאר' כמקדם, ולא נשוב לכסלה עוד, אלא נתעורר מכאן ואילך לעבוד את בוראנו עבודה התמה והישרה.

וכבר ביאר הגה"ק הנודע ביהודה זי"ע את הכתוב (ישעיה א ו) 'מכף רגל ועד ראש אין בו מתום', שהנביא מתאונן על אותם האומרים שמ'כף רגל' מאחר יום שמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו (ר"ה ד:) 'עד ראש' עד לראש השנה הבא 'אין בו מתום', עוזב האדם את הדרך התמימה, ועושה ככל העולה על רוחו כמו עד הנה, ורק מר"ה עד לאחר שמיני עצרת הרי הוא מעורר עצמו לעבודת הבורא (וכן פירש החיד"א בספרו צווארי שלל הפטרת דברים)[יב].

כך ביאר הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (ראה, ד"ה לא תעשון) שלאחר הימים הנוראים, אומר הקב"ה לעמו בני ישראל 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך' (ירמיה לא טו-טז) - כי יש שכר

איתא מהרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע על הא דכתיב בפרשתן (ג ט) 'ויאמר לו איכה', וז"ל. סיפר על אחד החסידים שעמד על הגשר במרכז העיר ווארשא וראה איך שבני אדם רצים אצים כמבולבלים, ואמר, רבש"ע, היכן אתה והיכן אני. כיוצא בדבר, אמר לו הקב"ה לאדם איכה - התבונן היכן היית קודם החטא.....למעלה מדרגת מלאכים, ועכשיו איפה אתה, איך נפלת כ"כ. וכן בשבת קודש זה **צריך כל יהודי לומר לעצמו, איכה, הלא אך זה עתה היה חודש תשרי, ר"ה עשי"ת יוה"כ סוכות ושמ"ע ושמחת תורה, אשר כל אחד התעלה והרגיש בעצמו התעוררות הלב, איכה, איך כבר שכחת מהכל וכלא היה כלום חזרת לקדמותך.**

יא. וכמו שביאר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל במתק לשונו, למה הדבר דומה לאחד ש'מצא אשה' וערך שמחת נישואין ברוב פאר והדר, שכר אולם רחב ידיים מרהיב ביופיו, הביא חבורת כלי זמר מנעימים בקול ואף סעודה ערך כיד המלך, אחר כלות 'השמחה' שב לבית הוריו כשהוא מותיר אחריו את ה'כלה' בודדה בבושת פנים, ופרצה בבכי מר על שכה עולל לה ה'חתן', נזעקו אחריו חבריו ושאלוהו מה זה ועל מה זה, השיב להם ברוב כסילותו וטפשותו, העיקר שהיתה 'חתונה' יפה... וכמה נבער מדעת הוא שאינו מבין שכל ה'חתונה' אינה אלא 'הקדמה' לבניין עדי עד בהמשך החיים... ועל דרך זה ייאמר, עברו עלינו חגים וזמנים לששון, עד שהגענו ליום שמיני עצרת שהוא בחי' היחוד השלם 'בואו ונשמח אני ואתה'... אך אל נעצר ב'חתונה' ותו לא... אלא אין זה רק כ'הקדמה' לכל השנה הבעל"ט...

בדרך צחות רמזו בלשון חז"ל הנודעת על עניין שמיני עצרת, שהקב"ה אומר לישראל 'קשה עלי פרידתכם, עכבו עמי יום אחד', שהנה ידוע ש'פרידה' היא עקרה שאינה יכולה להוליד, ואין ממנה המשך הדורות, ועל כך רימזו חז"ל בלשונם קשה עלי **פרידתכם**, שהקב"ה מתאונן ואומר שקשה עליו שכל הימים הקדושים הם בבחי' פרידה בלי המשך... אלא עכבו עמי – שישאר קיום לכל האורות הגדולים והשפעות הקדושה לאורך ימים...

יב. הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע נשא משלו, לאיש יהודי אשר התגורר בכפר קטן יחידי בין גויי הארצות, ולא ידע מימינו ומשמאלו מסדרי התפילות בימות החול וכ"ש בשבתות ובמועדי השנה, לימים עקר דירתו לעיר הגדולה, וריחם עליו אחד מבני העיר והחל להדריכו דבר יום ביומו, אימתי הוא זמן תפלת שחרית ומהו סדר התפילה, וכמעשהו בחול כך מעשהו בשבת. בהגיע 'שבת סליחות' סיפר לו שעומדים לבוא ימי הרחמים והסליחות לקראת השנה החדשה, ומחר בבוקר (יום א' דסליחות) משכימים כולם לומר 'סליחות', והראה לו את סדר הסליחות, והוסיף לומר לו, כי מעתה בכל יום מקדימים לבוא לבית הכנסת לומר סליחות. וביום הקודם לערב ראש השנה 'גילה' לו כי מחר משכימים באשמורת הבוקר כי יש 'הרבה' סליחות לומר... ואף לימד אותו כל סדר ראש השנה על בוריו, סדר תפילה ותקיעת שופר, גם מוסיפים לומר פיוטים שונים, ונמצאים כמעט כל היום בבית הכנסת. וכך לימד אותו על אמירת הסליחות בכל עשי"ת. לפני ערב יום הכיפורים הודיע לו כי שוב צריך להשכים סמוך לעלות השחר לעשות 'כפרות' על תרנגול, ולימד אותו כל סדר עבודת יום הקדוש מכל נדרי ועד אחר נעילה. וכשחשב ה'כפרי' שלאחר 'תקיעת שופר' שבמוצאי יוה"כ מגיע כבר ה'חופש'... סיפר לו, כי חלילה לו מלחשוב כן, אלא יש ארבעה ימים בהם הכל 'טרודים במצוות' – בקניית ארבעת המינים ועשיית הסוכה, ואח"כ כל שבעת ימי החג שבהם שוהים כל יום כמה שעות בבית הכנסת ומאריכים בתפילה באמירת הלל ובהושענות, עד שב'הושענא רבא' מרבים ב'הושענות' ובתחנונים, ולבסוף מתקדש ובא שמיני עצרת ושמחת תורה, שביום זה שמחים עם התורה ורוקדים שעות על גבי שעות עם הספרי-תורה. שאלו ה'כפרי', ומה יהיה אחר כך, כלומר, מה סדר היום לאחר שמח"ת, נענה לו ה'מלמד', מכאן ואילך חוזרים לסדר החיים כמו שהיה לפני חודש אלול. **בהגיע יום שמח"ת רקד ופיזז ה'כפרי' בשמחה עצומה מבלי להתעייף**, כשהוא מסביר פשר שמחתו הגדולה, **כי ברוך ה' מחר חוזרים לשיגרה, וחסל סדר תפילות ארוכות בבית הכנסת...**

לפעולת התפילות ואימת הדין שכל העוונות נמחלים. ואם תשאל, אם כן מדוע עדיין לא בא בן ישי, כי לאחר אלו הימים הקדושים - 'ושבו בנים לגבולם', שהכל חוזרים לסדר יומם כדאשתקד, ושכחו מכל אשר עבר עליהם.

שמא תאמר, הרי אף בחודש תשרי גופיה נשארתי כאבן דומם, ולא התעורר לבי - לב האבן במאומה, ואם כן 'חבל על דאבדין'... אך האמת כי כל טענה זו בשקר יסודה, ומעצת היצר היא להפילו בייאוש, ושמע נא לדברי הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (תורת אמת שמח"ת תרמ"ב) וז"ל, איתא במדרש (קה"ר ט), בשעה שישראל נפטרין מבתי כנסיות בת קול יוצא 'לך אכול בשמחה לחמך כי כבר רצה אלוקים את מעשיך', והנה עיקר ענין 'בשעה שישראל נפטרין מבתי כנסיות' יש לומר שמרמז על יום הזה (שמח"ת) שהוא סוף התפלה של כל הימים הקדושים שעברו, ואז בת קול יוצאת ומפוצצת בלב נפשות ישראל בבטחון ובשמחה רבה שנתקבלה תפילתם. והגם שאין הלב מרגיש, אמנם הוא בהעלם שנזרע ונקלט בלב, כמו שאומרים 'וחיי עולם נטע בתוכינו', שהוא כענין נטיעה שנקלט בארץ ונתכסה בעפר ונעלם ממראה עין, ובהגיע זמן הצמיחה יתפשט על פני הארץ כל צמח בזמנו, וכן הוא ענין קדושת החג, נתנטע עתה בלב בהעלם, ובהגיע הימים בימי השנה יתגלה בפועל בכל פרט בזמנו. עכ"ל. ומבואר בדבריו, כי אכן 'אוצר גדול' טמון בלבנו מכל קדושת הימים הנוראים והמועדות שעברו עלינו, ומכל המצוות העצומות שזכינו להם, ואף אם אין האדם מרגיש שום שינוי אך האמת ש'נקלט בו הזריעה', ואין לו אלא לגלות את הקדושה בהמשך ימות השנה[יג].

עוד יתבונן בדברי הרה"ק ה'ערוגות הבושם' זי"ע (ברכה, ד"ה וישכון) שהנה אמרו חז"ל (סנהדרין צה:) אצל יעקב אבינו שבדרכו חרנה עבר במקום שהתפללו אבותיו ולא עמד שם, בהגיעו לחרן אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי בו, 'יהיב דעתיה למיהדר (נתן בדעתו לחזור) מיד קפצה לו הארץ', ולכאורה צריך ביאור לשם מה עשה הקב"ה נס כזה שתקפוץ הארץ. אלא מבאר הערוגת הבושם וז"ל, אבל כל מעשה אבות סימן לבנים, הנה הבורא כל עולמים יתב"ש מאיר באור פני מלך חיים ביום ראש השנה באור ה'יראה', וממנו יוכל האדם לשאוב יראת שמים

והמשיך הרה"ק את תוכחת מוסרו, אוי לו למי שדומה לאותו כפרי נבער מדעת, והרי הוא שש ושמח על שב"ה עברנו את הימים הללו (וברוך שפטרנו...), כי ימים קדושים אלו הם מקור חיותנו לכל השנה כולה, ומהם נשאב רוח קדושה לאורך ימים, ואליהם צריך לכסוף ולערוג תמיד...

וכאותו מעשה שהיה אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע, שפעם אמר לאחד מחסידיו במוצאי שמחת תורה, וכי לא היית רוצה להתחיל עתה ב'תהילת ה' ידבר פי', כשהוא מפזם את התיבות בנוסח והנגינה של א' דסליחות... כי היו לו געגועים וכיסופים לעבודת הימים הללו, וכבר עם סיומם היה חפץ להתחיל מ'בראשית'...

יג. ידוע המעשה על ר' אייזיק יֶעקְלֶס (בן ר' יעקב) אשר התגורר בקראקא (נלב"ע בשנת ת"ג) והיה עני מרוד, לילה אחד חלם חלום בו 'נתגלה' לו כי מתחת הגשר הגדול המוביל לעיר טמון אוצר גדול, ויהי בבוקר ותפעם רוחו והלך למצוא את ה'עשירות' המיועדת עבורו, והחל לחפור שם, עד שניגש אליו מפקד חיל המלך ושאל למעשיו, והשיב לו בכנות ובתמימות כי מחפש הוא אחר המטמון וכפי שהראוהו מן השמים... החל המפקד לשחוק עליו באומרו, אף אני חלום חלמתי שמתחת התנור בבית יהודי בשם 'אייזיק יעקלס' מסתתר אוצרות זהב וכסף, וכי נדמה לך כי אלך לחפש שם, והרי החלומות שוא ידברון. נדהם ר' אייזיק ולא גילה לו כי הוא הוא 'בעל הדבר', שב לביתו והחל לעקור את התנור ועד מהרה מצא שם אוצרות מלכים אשר מהם נתעשר ונעשה לגביר אדיר (ומהכסף בנה בית הכנסת גדול על שמו, הנקרא 'אייזיק שול'). וצדיקי הדורות דרשו מעשה זה כמין חומר ללמוד ממנו בדרכי עבודת השי"ת.

והיה אומר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע כי מעשה זה הוא משל על סדר החיים של הרבה אנשים, אשר בכל ימות השנה 'עניים' הם במעשים טובים, ובטוחים כי 'האוצר' נמצא בר"ה וביוה"כ, אז הזמן גרמא ליטול מלוא חפניים משפע הקדושה ועי"ז יוכלו להתעלות לאין ערוך. אמנם בהגיע ה'הייליגע טעג' (- הימים הקדושים) מתברר להם כי העשירות נמצאת אצלם בקרבם, כי בכל אחד 'טמון' וגנוז אוצרות אדירים של כוחות הנפש לעבודת השי"ת, ומקבלים עליהם קבלות טובות להיטיב מעשיהם. וזאת העבודה ככלות כל הימים הטובים, לחיות את גילוי האוצרות שבנפש, ולקיים כל מה שקיבל על עצמו, ולא להיות ח"ו ככלב שב על קיאו (הובא בלקוטי אמרי חיים למוצאי יו"כ).

על כל ימות השנה, ושוב בעשרת ימי תשובה באור ה'תשובה' ובפרט ביום הקדוש. ושוב בימי סוכות זמן שמחתנו - השי"ת מאיר ללבות עמו ישראל באור השמחה, ממנו יוכל האדם לקחת לנפש שמחה אמיתית לשמוח בעבודת השי"ת ובתורה ומעשים טובים כל ימות השנה, והנה השי"ת צופה ומביט עד סוף כל הדורות ראה דור אחרון - דור עני ואביון שיגיעו ימים קדושים האלו ואין איש שם על לב להתעורר בהתעוררות אמת לאמיתו, ושוב כשבא נעילת החג חושב מחשבות וחשבון הנפש איך חלפו ועברו ימים מקודשים כאלה ולא פעל בהם מאומה, ולא התעוררות כדבעי למיעבד, ומה לו לעשות כיוון שהימים כבר חלפו ועברו ואי אפשר להשיב הזמן שכבר חלף והלך לו... ובזה פעל לדורות שאפילו כשכבר חלפו הימים הקדושים אלא שיהיב דעתיה למיהדר [כאומר, מי יתן ואוכל להחזיר את הזמן אחורנית, ולהתחיל מחדש את חודש הרחמים והסליחות וימים הקדושים... רצון זה חביב כ"כ אצל הקב"ה] וישלח לו ג"כ אורות אלו להאיר מחשכו... [כמו שהביא את הר המוריה ליעקב אבינו מיד כשחשב לחזור לשם] (עכ"ל). ונמצינו למדים כי עדיין יכול 'לתפוס' עצמו[יד], ועי"ז יזכהו הקב"ה בכל אורות הקדושה שירדו לעולם בכל הימים הקדושים שעברו עלינו[טו].

והעצה היעוצה לשמר בקרבנו את כל אורות הימים הטובים היא כלשון הכתוב (תהילים קיח כז) 'אסרו חג בעבותים', לקשור את היו"ט **בעבותות**[טז] על ידי קבלות טובות[יז] שמהם לא יזוז בכל זמן ועידן[יח].

יד. והדברים אמורים ביותר בימים אלו שעדיין יש להם שייכות לימים הנוראים, וכמו שנהגו כמה מקהלות ישראל להמשיך במנהגי ירח האיתנים עד לאחר שבת בראשית, כדוגמת טבילת החלה בדבש בשבת קודש, ומה שאין מורידין את הפרוכת הלבנה מארון הקודש.

מעשה היה באחד מחשובי החסידים בבעלזא הרה"ח רבי משה גראס ז"ל, אשר היה דר בעיר גענף שבמדינת שווייץ, ונכספה וגם כלתה נפשו לשהות בימי החג בצל רבו הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בשנים שכבר היה מדורו בארה"ק, וישם לדרך פעמיו כשהוא מפליג באניה הנוסעת לארץ ישראל, אלא שלדאבונו הגיעה הספינה למחוז חפצה בנמל חיפה רק בהושענא רבא לפנות הערב, ובלית ברירה חגג את יום שמיני עצרת החג הזה בחיפה. ורק ממחרת עלה ירושלימה לשבות שם ב'שבת בראשית' אצל הרה"ק זי"ע. ובעת שזמרו בסעודה שלישית את הפיוט 'אמונים אשר נאספו' (פיוט ל'עזרת', שחרית דשמ"ע) ג' פעמים כפי המנהג שם בחצר הקודש – נחמץ מאוד לבבו של ר' משה, בהעלותו על ליבו גודל ההפסד שלא זכה להיות בשמח"ת בצל הקודש, הרגיש הרה"ק מהר"א במחשבותיו, ותיכף לאחר שסיימו לשיר נתן לו מכוסו כשהוא לוחש לעברו **שבת בראשית האט נאך א שייכות צו די הייליגע טעג** – שבת בראשית עדיין יש לה שייכות לימים הקדושים..., וכמי שאומר שעדיין יכול 'לתפוס'... (הובא בפניני החסידות, מפי בעל המעשה).

טו. עוד יזכור מה שאומרים בשם הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע כיו"ב, כי לפעמים כאשר חלפו ועברו הימים הנוראים עושה האדם חשבון הנפש ורואה שלא ניצל את הימים הנוראים כהוגן, אך בל יפול רוחו בקרבו אלא ישים אל ליבו כי שב"ק זו היא 'שבת בראשית' המורה על התחלה והתחדשות... (וראה בהרחבה להלן).

טז. וכה אמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע כי שניים המה בקרא 'אסרו חג **בעבותים**', ו'ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו **עבותימו**' (תהילים ב ג), יש מי שאומר אחר 'שמחת תורה' הבה ננתק עצמנו מכל עניני החג ל"ע, והמשכיל יאמר, אדרבה, הבה נקשור עצמו בעבותות וחבלים לחג העבר. הוסיף ע"ז בנו הרה"ק הפני מנחם' זי"ע, כי שגור בפי העולם לומר 'אסרו חג בעבותים' – שצריך לקשור את ה'יום טוב' אלינו, ובאמת אין זה נכון, **כי היו"ט איננו בורח כלל וכלל, אלא לנו ייאמר, שלא נברח ממנו אלא נחבר ונקשור עצמנו אליו.**

מעשה היה בעיר הבירה לאנדאן (לונדון) – ביהודי שהיה בעה"ב על כמה וכמה בניינים בשכונת גאלדערס גרין והיה משכירם לאחרים ומהם מקור פרנסתו, הלה היה מקפיד שלא להשכיר מדירותיו לגויים – כושים שחורים בהיותם ידועים כעם קשה – גנבים וגזלנים שאינם פורעים חובם בדמי השכירות... עד, שהגיעו זמנים קשים על העולם (לפני כשמונה שנים) וכל מסחר הנדל"ן ירד מטה מטה, ועמדו הרבה מדירותיו ריקניות משוכרים, באותם הימים בא לפניו 'גוי כושי' שרצה לשכור אחת מדירותיו, הלה העמיד פני עשיר וסוחר גדול ואף סיפר שתחת רשותו כמה וכמה חנויות מסחר, על כן הסכים היהודי והשכיר לו אחד מדירותיו שעמדו ממילא ריקם. עבר חודש ושניים גם

שלושה וארבעה ואין קול ואין ועונה, הנכרי נתגלה כגנב מומחה ולא אבה לשלם על שכירות הדירות אף לא פרוטה אחת... משכלו כל הקיצין קראו היהודי ל'בית המשפט', בהגיע עת המשפט שמע השופט את טענתו ושאל את הגוי ומה 'תשובה' יש לך, ויען הנכרי ויאמר, שאינו צריך לשלם לבעליו כי מתחילה היו לו רק צרות בדירה – המים לא הוחמו מעולם, צבעם של קירות הבית היו מתקלפים בכל עת יותר ויותר, דלתות הבית הרעישו ברעש נורא מחמת החלודה, המים אשר בכיור היו דלוחים, בחורף שלטה הצינה ובקיץ שלט החום – וכיו"ב הרבה מטענות ותירוצים שאי אפשר להוכיח שאין הצדק עמו. וכבר היה נראה ליהודי כי הוא עומד להפסיד במשפט – בפרט אחר שה'שופטים' שם ידועים כשונאי ישראל ולא עוד אלא ש'חוקי המדינה' מסייעים הרבה להגן על השוכרים, אלא שלא היה בידו עשות מאומה... עד ששאל השופט את הנכרי, האם פרעת את דמי השכירות לכה"פ פעם אחת, נזדעק הגוי, לא ולא, וכי עלי לשלם על דירה כזאת... אז נענה השופט, אכן נודע הדבר, כי רמאי וגנב אתה, כי אם היינו רואים שבתחילה שילמת את חובך היה מקום לקבל את כל **טענותיך**, אך ברגע שמעולם לא שילמת, הרי לנו הוכחה מוכחת שמעולם לא היה בדעתך לשלם, וכל אלו **הטענות** אינם אלא **תירוצים** כי אין ברצונך להוציא מכיסך אפילו שווה פרוטה, צא עתה ושלם לו מרישא ועד גמירא מימי ישיבתך בזה הבית.

הגה"צ רבי אלחנן היילפרין גאב"ד ראדומישלא זצוק"ל שהיה דר בגאלדרעס גרין, היה מוסיף ללמוד ממעשה זה על ה'תשובה והקבלות' אשר הננו מקבלים ע"ע בימים הנוראים והקדושים, כי אך עוברים הימים הקדושים ומיד מתחיל כל אחד עם תירוציו – אם מענייני פרנסה וגידול בנים, או ה'חברותא' שאיננה טובה, הישיבה והכולל אינם טובים וכו', והנה אם 'שילם' לכה"פ בתחילת הדרך את קבלותיו יש מקום לומר כי אכן צדק יש בתירוצים אלו, אבל מי שמיד בראשית השנה כשעדיין לא קיים תשובתו כבר מוצא תירוצים מדוע אין בידו להשלים קבלותיו, הרי"ז מטיל ספק כי מעולם לא היו קבלותיו באמת...

יז. דברים נוקבים כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (וזאת הברכה ד"ה קחו) וז"ל, שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלוקיך וכו', ולא יראה את פני ה' ריקם (מוסף דשלש רגלים). ידידים ורעים נאמנים כשנפרדים זה מזה לזמן רב **עושים ביניהם זכרון ואות שיזכרו זה את זה כל הזמן עד שיתראו** (שוב) **פנים אל פנים**. כמו כן אחרי המועדים, ר"ה יוה"כ וסוכות, כל אחד הבטיח הרבה וקיבל ע"ע התנהגות טובה בכל לב ונפש, **קחו עמכם דברים והבטחות האלו אל לבבכם עדי תתראו ברגל הבא, שלא יראו פני ריקם, ולא תתביישו לראות את פני ה'**, עכ"ל.

ויתבאר ביותר על פי מעשה שהיה בערבי פסחים בשנת תשס"ט בעת 'ברכת החמה', שעמד איש זקן ושבע ימים בן 88 שנה, וגילה באוזני סובביו כי זה לו הפעם **הרביעית** אשר הוא זוכה לברך 'ברכת החמה', מיהרו 'בעלי החשבון' ומצאו שבפעם הראשונה היה היהודי כבן 4 שנים ולא יותר, ושטחו תמיהתם בפניו, וכי זכרון חד כל כך יש למע"כ שהוא זוכר את כל אשר אירע עמו בגיל 4 שנים, נענה הזקן, לא ולא, אבל את ברכת החמה דאז אזכור משום סיבה מיוחדת, שבאותו מעמד ניגש אלי יהודי מבוגר ונתן לי א קניפ (צביטה) בחזקה עד שכל גופי כאב מאותו הקניפ, משששאלתיו, מה חטאתי ומה פשעתי, מה מע"כ רוצה ממני ומחיי, אמר לי היהודי, רצוני שתזכור עד אריכות ימיך ושנותיך את המעמד הלז שאינו מתרחש בכל יום ויום, ואכן הוא פעל את אשר רצה... ולדידן ייאמר, ביציאתנו מזמנים קדושים כאלו ובכניסתנו לזמנים גבוהים בעסק התורה, **הבה ניתן כל אחד לעצמו א גוטן קניפ (צביטה חזקה) – כלומר, קבלה טובה וחזקה כל חד וחד לפום דרגא דיליה, ובזה נזכה שהזמנים הללו יחקקו בקרבנו לאורך ימים ושנים טובות.**

וכך ביאר אחד מצדיקי הדור שליט"א בדברי הרמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"ד) 'מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני ה' וכו' ומשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים, ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה', ולכאורה תמוה מה עניין 'שינוי השם' לדרכי התשובה, והרי אין זה שינוי פנימי כדוגמת משנה מעשיו אלא שינוי חיצוני בעלמא, ומה טעם יש בו, אלא **שהרי זה כעין 'תזכורת' לאדם**, שוב אינך אותו יענק'ל שחטא אלא איש אחר... **וכל אחד צריך לעשות לעצמו כמין 'שומר' שיזכיר לו תמיד שכבר עבר עליו ימי התשובה וחודש תשרי**... שוב אינו אותו אחד שהיה בימות הקיץ...

יח. מעשה היה בשישה אנשים אשר 'נדחפו' לתוך מעלית (עלעוויטע"ר) המיועדת למשא של ארבעה בני אדם ולא יותר, ואכן, המעלית שהייתה נאמנת לחוקי הבטחון נתקעה באמצע נסיעתם כלפי מעלה מרוב כובד המשקל, מיד הזעיקו את אנשי ההצלה והחילוץ, ואחר יגיעה הוציאו את כולם, אחר מעשה התעורר 'וויכוח' מיהו המזיק שעליו מוטל לשלם תשלומי הנזק ואת ההוצאות המרובות שעולה לתקן את המעלית, יש שאמרו שהשניים שנכנסו

ורמז לה צדיקים בהא דאיתא בגמ' (במקומות הרבה) שיש מי שאומר ש'קדושה ראשונה' (שקידשו עולי מצרים את ארץ ישראל) קדשה לשעתה, אבל לאחר החורבן פקעה קדושתה, אכן 'קדושה שניה' (שקידשו עולי בבל) קידשוה לשעתה ולעתיד לבוא, ורמז יש בדבר כי קדושת הימים הנוראים והקדושים שהם באיתערותא דלעילא יתכן שלא תהא אלא 'קדושה לשעתה', וכעבור 'הרגל' לא יישאר מאומה, אכן זה המתייגע להמשיך את הארות החג, ובבחי' 'קדושה שניה' - מובטח לו שתישאר הקדושה לעתיד לבוא[יט] ולאורך ימים[כ].

עוד עצה טובה היא כמו שהיה מרגלא בפומיה של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע כי בכל חג ומועד מאיר הקב"ה על כל אחד ואחד מבני ישראל הארה גדולה, ועל ידי אור זה שכלו של אדם מתגבר ומתחדש בעבודת ה' ולימוד התורה הקדושה. אך בצאת החג גם אור זה יוצא מאתו, וכל איש יהיה מי שיהיה אם אך משכיל הוא, ירבה בלימוד התורה מיד בצאת החג, ובזה ישאיר על עצמו את האור הגדול לסייע בעדו לעבוד את ה' ולהתקרב אליו בכל השנה (הובא בקול יעקב פר' אמור בד"ה והקרבתם. לתלמידו הגה"ק בעל מלא הרועים זי"ע).

וכך כתב הגה"ק רבי חיים פאלאג'י זי"ע (ספר חיים סי' לו) וזה לשונו 'אשר קבלה בידינו כפי מה שמתנהג האדם בי"ב ימים הראשונים של מוצאי החג כן יהיה תמיד מראשית השנה ועד אחרית שנה, ומנהג חסידים הראשונים להתקדש עצמם ביותר ובקדושת מחשבה

אחרונים – יתר על המותר, הם ה'מזיקים' כי לא היה להם להיכנס אחר שכבר היו בפנים ארבעה אחרים, לעומתם יש שטענו שעל כולם מוטל להשתתף בהוצאות שוה בשוה, כי גם אלו שנכנסו בתחילה הם אשמים בדבר, מאחר שהיו צריכים לצאת בראותם שיש כאן יותר מכפי השיעור 'המותר' (והדבר תלוי בסוגיית הגמ' (ב"ק י:) בדין חמישה שישבו על ספסל), והלכו לדין תורה אצל הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל, וזה היה פסק דינו - האיש שלחץ על הכפתור ע"מ שתעלה המעלית לקומה הרצויה הוא הוא החייב, והשאר פטורים, וטעמו ונימוקו עמו, שבזמן שהיו במעלית בטרם החלה בפעולתה הרי לא נגרם לה שום היזק, ורק זה שהפעיל אותה על ידי לחיצתו על הכפתור הוא העלה אותה ובזה גרם לה שתינזק, על כן בדין הוא שישלם.

ומדבריו בדיני 'חושן משפט' נלמד גם לעניין 'אורח חיים'..., כי הנה כולנו מלאים ב'משאות' ועמוסים בשפע הקדושה לאחר כל ירח האיתנים והימים הנוראים והקדושים, אך **אם לא נלחץ על הכפתור ונתחיל 'לזוז' לא עשינו ולא כלום**... ורק אם נלחץ על הכפתור, כל חד בדידיה, או אז נתחיל לעלות ולהתעלות.

יט. כיוצא בדבר ביאר הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל הטעם ש'הר סיני' אין לו קדושה עולמית, ותיכף לאחר נתינת התורה בטלה קדושתו, וכדכתיב (שמות יט כג) 'במשוך היובל המה יעלו בהר', ואילו מקום המקדש נשאר בקדושתו אף בזמן הזה, כי הר סיני היה קדוש ב'איתערותא דלעילא', וממילא אין לזה קיום תמידי, אבל בית המקדש נתקדש על ידי עבודת בני ישראל – שהקריבו שם קרבנותיהם, ודבר הבא בעבודה וביגיעה נשאר בקדושתו לעולמים...

כ. הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע היה אומר משמיה דהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע שככלות הימים הנוראים נפשו דואבת עליו, כי מהיכן יוכל עוד להתחמם מאור הימים הקדושים. אך משמגיעים לילות החורף הארוכים בזה נחה נפשו כעבד ישאף צל. וסיים הרה"ק מלעלוב, כי לכאורה מה יתן לו ומה יוסיף לו להרה"ק מקארלין אריכות הלילות, הא בלאו הכי היה הוגה בתורת ה' יומם וליל בקיץ כבחורף. אלא כי באלו הלילות כשהצינה רבה ומחוץ תשכל כפור כאפר קשה לאדם לצאת ממיטתו, ועל כן היו אלו הלילות יקרים מאד אצלו, כי עבודה הבאה ביגיעה חשובה היא לאין ערוך.

ידוע שהרה"ק מראפשיץ היה אומר לאחר חג הסוכות יוצאים אנו **מימים** גדולים וקדושים (וכפי שנתכנה אלו הימים די הייליגע טעג) מעתה נכנסים אנו **ללילות** גדולים וקדושים. וכן כינו אותם צדיקי הדורות **די הייליגע ווינטער נעכט** (דרכי חיים ושלום מונקאטש, תתי) וכל זה מחמת כי בהם יוכל כל איש להרבות בנפשו קנין תורה (עכ"ל). הרה"ק מקאריץ זי"ע היה קורא אותם **די גאלדענע נעכט** (אמ"פ השלם, שער עבודת ה' יג), על הרה"ק הרבי רבי בונם זי"ע מסופר שהיה קורא להם **די גוטע פריינד** (הובא בנתיבות שלום). הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע אמר בשם הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע **שבלילות החורף יש בהם קדושת חול המועד**. כי הצדיקים ידעו מה יכול האדם לפעול בלילות קודש אלו, וכפי שאמר הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידטשוב זי"ע, שאפשר לפעול לטוב בימי החורף לפנות הבוקר **כמו ביום הקדוש בעת נעילה** (אוצר ישראל).

ודיבור ומעשה מיום שמחת תורה עד י"ב יום אחר החג לעומת י"ב חדשי השנה. ונאספים אל בתיהם בקרב אלה י"ב הימים ומחזירין על לימודן כל אחד ואחד לפי שיעורו והוא סגולה נפלאה להיות לעושה אלה עזר מהשי"ת תמיד כל הימים מראשית השנה ועד אחרית השנה וכל אשר יעשה יצליח הן בתורה הן בחסידות והן בכל משא ומתן.

בראשית - בשביל ה'ראשית' וההתחדשות

עוד יאמר בזה, כי מתנה טובה נתן הקב"ה לישראל - כח ההתחדשות[כא], שגם במצב הגרוע והשפל ביותר יש בידם את הכח להתחדש ולהתחיל מ'בראשית'[כב]. וזה כלל גדול, שלא יתבונן האדם בעבר להתבוסס בנפילות ובכשלונות אלא תמיד ישים מגמתו כלפי העתיד, כי מאי דהוה הוי[כג].

כא. וידע שכל מהותו של 'בני ישראל' הוא התחדשות, (וכמו שאומרים ב'קידוש לבנה' **'שהם עתידים להתחדש כמותה'**), וכמבואר בדברי רש"י בתחילת הפרשה 'בשביל ישראל שנקראו ראשית', **והיינו שנקראו ב'שם' על שמה של ההתחדשות...**

מה רבה מעלת המתחדש בכל עת ושעה, מעשה (שלא היה) באיש עני ואביון מבני ירושלים של מעלה, שקבע לעצמו 'מנהג' – לחזר אחרי 'ברכת **שהחיינו**', ועל אף שלא היתה הפרוטה מצויה בכיסו היה הופך עולם ומלאו ומקמץ מפתו הדלה, ובפרוטות שאסף היה קונה בכל עת ועונה פירות חדשים ומברך עליהם 'שהחיינו', לצורך כך, היה מבקר דבר יום ביומו בחנויות הפירות ומברר האם הגיע איזה פרי חדש בשעה טובה ומוצלחת... המוכר שהיה מבני ישמעאל והכיר את ה'עני' אשר לפניו תמה פעם בפניו, מדוע הנך ממהר לקנות את הפירות מיד כשהם 'יוצאים' לשוק ומחירם עדיין מרקיע שחקים, וכי לא עדיף היה שתמתין חודש או שניים, אז יתרבה שפע הפירות ויתמעט המחיר עדי ארץ, הלה ניסה להסביר לערבי שהוא חפץ בכל מאודו לברך 'שהחיינו'... אך פשיטא שלא קלט המוכר הערבי מאומה.

ויהי היום, 'שמועה טובה תדשן עצם' - לאזני היהודי באה הידיעה שבס"ד הגיע פרי הנקרא 'מנגו' (מאנגא) אל החנות... מיהר הלה כחץ מקשת לתוככי החנות ודרש מעם המוכר הבה לי 'מנגו' להחיות נפש... קראו המוכר והכניסו לחדר הפנימי, הרים כמה אבנים מהארץ (בלטות), והראהו מונחים שמה חבילי שטרות לרוב בשווי רבבות אלפי זהובים, ואמר לו, שמע נא, זה 'חלקי מכל עמלי' בהחזקת החנות עשרות שנים, ואעפי"כ לא אניח לעצמי לקנות מנגו מחמת יוקר המאמיר בתחילת זמן הפרי, אלא אמתין זמן מה 'עד יעבור זעם'.. ורק כשיגיע העת שיהיה המחיר 'שוה לכל נפש' או אז אקנה ואוכל מפירות אלו, כיצד עני מרוד שכמותך מסוגל לרכוש מנגו בכסף מלא כאילו היו יהלומים... הפעם כבר לא ניסה היהודי ללמד לו 'סודות' השהחיינו... אלא קנה פרי אחד או שניים, ושב לביתו שמח וטוב לב, ובירך לאלוקים בקול רם וגדול **שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.**

ביום מן הימים יצא קול הברה בעיר כי זה הערבי נפח את נשמתו, ויורשיו מעמידים למכירה את החנות עם כל הפירות שהורישם אביהם, זכר העני כי אוצר גדול מוטמן מתחת לפני הקרקע, מיהר ללוות ממון ודמים מכל מכריו בעלי ה'גמחי"ם', קנה את החנות, ואכן זכה בכל ה'אוצר' שהראהו הערבי לפני כמה שנים, ובבת אחת עלה מבירא עמיקתא לאיגרא רמא כשהוא זוכה לעשירות מופלגת. **וכל זה בא לידו בזכות מנהג טוב שהיה לו בחיבוב ברכת שהחיינו.**

וכשנתבונן קימעא במעשה זה נראה כי יש בו 'משל' ומוסר השכל לדרך החיים של איש יהודי. שהנה אמרו חז"ל (בר"ר א א) שהתורה נקראת 'ראשית' וכן ישראל נקראו 'ראשית', וביארו צדיקי הדורות כי 'שם' זה מורה על מהותם של בני ישראל, אשר יש בכוחם תמיד להתחדש ולהתחיל מ'בראשית', להניח את כל העבר מאחוריהם ולחדש כנשר נעוריהם, ובכל עת יעמידו רק את ההוה לנגד עיניהם, ו'לברך שהחיינו' על הזמן החדש ועל מציאותם החדשה כקטן שנולד דמי. אלא, שהדבר קשה וכרוך ב'דמים מרובים'... מה יעשה איש יהודי החפץ להתקרב אל קונו, לא ישגיח בכל הקשיים, ויקיים כל מצוה ומצוה כאילו זו לו פעם הראשונה בחייו. אמנם ה'ערבי' הוא היצר הרע מנסה למנוע מיהודי להתחדש, ואומר לו 'מה העבודה הזאת לכם', מדוע תתאמץ כל כך, המתן קימעא, ותקיים המצוה בעייפות, מתוך עצלתיים ורפיון ידיים כמצוות אנשים מלומדה... אמנם סופו של דבר, 'המקפיד על שהחיינו' – זה המתחדש בכל עת ובכל שעה לעבודתו ית"ש, ללמוד את התורה כאילו היום ניתנה מסיני ולקיים כל מצוה בהתלהבות מחודשת הרי מובטח הוא כי 'ימצא אוצרות מלכים', כי בנפש כל יהודי **טמונים אוצרות** שלא יסולאו בפז, **ואין נצרך אלא לגלותם...** וההתחדשות היא היא המעוררת כל אותם אוצרות והארות נפלאות.

הנה מנהג ישראל תורה, שמיד בסיום התורה מתחילים פרשת בראשית [האבודרהם (שמחת תורה) כתב בדרך הפשט, שלא ליתן פתחון פה לשטן שבני ישראל שמחים בסיום התורה מפני העול שניטל מעל צווריהם, ובעי"ז כתב מהרש"א בחא"ג (ע"ז יט. ד"ה סליק ספרא) שעל כן נוהגים בכל סיום מסכתא להתחיל מסכתא אחרת, כדי שלא יקטרג השטן], ויש בזה כדי לרמז שאף בעת הסיום עיקר השמחה היא על העתיד - שכל אחד מקבל על עצמו ומתחיל מ'בראשית' כשפניו לפנים ולא לאחור, ומעתה ועד עולם יהיה חפצו בתורת ה'[כב].

ובזה יש לבאר הטעם שהתחלת התורה הקדושה היא באות ב' - בראשית, ולא באות א' - הראשונה שבאותיות, להורות לנו מיד ב'תחילת דרכה של תורה ועבודה', שינהג כדוגמת אות ב', שהיא סגורה מכל צדדיה ורק מלפניה פתוחה היא (כדאיתא בב"ר א י), כך יביט האדם תמיד רק 'לפניו', ולא 'לאחוריו' - לחשוב מה עבר עליו ובמה נכשל, אך מכל מקום נרמז בעוקץ שבאות ב' 'מאחוריה', כי אין לו להשכיח מעצמו לגמרי את ה'עבר', אלא תמיד יזכרהו מעט כדי שידע ממה עליו להימנע ב'עתיד'. אך כל זאת רק מעט מזעיר, כהעוקץ שמאחורי הב' שקטנה היא (כעי"ז איתא בפירוש רבינו יונה עה"ת לגבי שלא ידרוש מה למעלה וכו')[כג].

ומפורשים הדברים ב'ספורנו' (ד ו) על הפסוק 'ולמה נפלו פניך', וז"ל. **כי כשיש לקלקול איזו**

כב. באופן זה ביאר הרה"ק משינאווא זי"ע, מדוע קוראים פרשת בראשית תיכף אחר הימים הנוראים, לרמז דמאי דהוי הוי, ועתה פותחים ומתחילים **מבראשית** (דף חדש), ותפקיד האדם להסיח דעתו מן העבר ולהשים מגמתו על העתיד.

הנה התורה הק' מסתיימת בתיבות 'לעיני כל ישראל', ופירש רש"י, 'שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם', ואמר הרה"ק ה'צדקת יוסף' מפיטסבורג זי"ע כי בא הכתוב לרמז שגם אם 'אוחז' ב'שבירת הלוחות' עדיין יתחזק ויגיל וישמח בשמחת תורה... ומיד יתחיל מבראשית...

כג. נוראות מצינו בבריאתו של עולם, כדאיתא בגמרא (שבת פח: חגיגה יג:) על הפסוק (תהלים קה ח) 'דבר ציווה לאלף דור', שהתורה נבראה **אלף** דורות קודם מתן תורה, (והיינו תתקע"ד דורות קודם בריאת העולם), ומפורש אמרו (בר"ר ג ז) **מלמד שהיה** [הקב"ה] **בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו.** מכאן למד הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מאמר נורא, דרבים המתאוננים לומר מתוך ייאושם, **הנה כבר ניסיתי ולקחתי את עצמי 'כאלף פעמים' ולא הועלתי מאומה, תמיד שבתי ליפול... מה עוד יש בידי לעשות,** לזה גילו לנו חז"ל מעשי השי"ת שאף הוא 'כביכול' בנה עולמות שנחרבו לאחר מכן, ואעפי"כ שב לבנות עוד עולם ועוד עולם... עד שלבסוף ברא את עולמו שאנו חיים בו כהיום, **אף אדם ה'קרוץ מחומר' מה לו שיתייאש - הרי אכתי לא ניסה להתחזק תתקע"ד פעמים, ילמד מבוראו כביכול שלא הפסיק מלבנות עולמו מחדש תתקע"ד פעמים...**

כד. מספרים על חסיד אחד, שניגש אל הרה"ק מקאצק זי"ע והתאונן בפניו על שאין לו במה לשמוח בשמחת התורה, שהרי לב יודע מרת נפשו שבמשך כל ימות השנה לא למד כהוגן, השיב לו הרה"ק **עיקר השמחה היא על מה שמתחילים את התורה, שהרי אין בריה בעולם שתאמר זכיתי לבי לסיים את התורה...** אמנם על 'להבא' ביד כל אחד לקבל על עצמו, ממילא ה'שמחה' שייכת לכל. אף הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אמר, שהשמחה ביום שמח"ת היא ההכנה לקבלת התורה לכל ימות השנה.

כה. ואף אם התחדש ושוב נפל ממדרגתו ישוב להתחדש, כמו שרמזו בתיבת בראשית שהיא נוטריקון ב' - ראשית, היינו ב' פעמים 'ראשית', שלעולם לא יתייאש מלשוב ולהתחדש בטובו בכל יום תמיד, אלא אפילו אם התחיל כבר 'בראשית' ונשבר ונפל יתחיל מבראשית פעם שנייה.

ובזה יתבאר עוד הטעם שהתחילה התורה בב' ולא בא', להורות שאפילו אם כבר אינו אוחז בא' אלא בב'... שכבר התחיל והפסיק יתגבר להתחיל שוב במצב זה מבראשית.

וכן מצינו במסכת מגילה (לא.) שנחלקו התנאים לענין קריאת התורה, חד סבר שבמקום שמפסיק לקרוא בשבת במנחה **משם** ממשיך בקריאתו ביום שני בשבת, **ומשם** ממשיך בחמישי **ומשם** ביום השבת שלאחריה, ואידך סבירא ליה **שתמיד מתחיל בתחילת הפרשה** – בשבת במנחה, בשני, בחמישי ובשבת שלאחריה, וכן נפסק, ואפשר לומר שבא לרמז לנו שתמיד בכל עת אפשר לו לאדם לשוב ולהתחיל תורתו ועבודתו מחדש – מתחילת דבר כלא היה, ואף לאחר שנפל ונסוג לאחוריו יש בידו לשוב לכור מחצבתו - לחזור ולהתעלות.

תקנה אין ראוי להצטער על מה שעבר[כו], אבל ראוי להשתדל להשיג תיקון לעתיד[כז].

הוסיפו לבאר עוד בפסוק זה (ו-ז) 'ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלוא אם תיטיב שאת', שלכאורה תמוה מהו הקושיא 'למה חרה לך ולמה נפלו פניך', והרי מפורש לעיל שהקב"ה לא קיבל מנחתו של קין, וא"כ ודאי שיפלו פניו, אלא שכך אמר לו הבורא, אף אם נכשלת באיזה דבר, ולא 'הקרבת' את קרבן ה' כראוי, ולכן לא נתקבלה מנחתך, עדיין טענה גדולה יש עליך, למה נפלו פניך, כי העצבות והייאוש ונפילת הרוח הם אבי אבות כל החטאים[כח], אלא תתחזק בכוחות מחודשים[כט], ואם תיטיב מכאן ולהבא, הרי שאת - תעלה מעלה מעלה יותר ממה שהיית עד עתה.

כו. דבר נאה אמר אחד מנקיי הדעת לרמז ב'טעמי המקרא' שעל הפסוק בפרשתן (ה כט) 'זה ינחמנו' – גרשיים ואח"כ תלישא גדולה, שבא לומר כי גם אם 'גרשו' אותו ב' פעמים אל יבהל ויישבר אלא יעשה 'תלישא גדולה' מכל העבר, וב'זה ינחמנו'...

כז. כי זוהי עיקר עבודת האדם לקיים בנפשו 'אל תזכור לנו עוונות ראשונים', ותמיד יחזור לעלות בדרך העולה בית קל, וכדבריו של החסיד הנודע הגה"ח רבי בן ציון אפטער זצ"ל שהתורה אמרה על אדם הראשון לאחר שחטא בעץ הדעת (ג ז) 'ויתפרו עלי תאנה', **'תאנה' הוא 'פייג'** (בשפת האידיש), ויש לה גם משמעות בלשון העם 'א פייג' - למי שאינו מתפעל מדברי חבירו עליו ומורה לו בהנחת אגודלו בין פרקי אצבעותיו - **אינני מתפעל מדבריך כלל וכלל**, והנה מבואר בתוס' (סנהדרין ע: ד"ה בה) שכל האילנות היו דוחין אותו שלא יתקרב אליהם, ולכך תפר לעצמו עלי תאנה, ואמר לכולם **'א פייג' 'א פייג'**, אינני מתפעל ממכם, ולא אתעצב אל ליבי אלא אתחיל מראשית הדרך בהתחדשות ביתר שאת ועוז.

וכן כתב הרה"ק ה'דברי שמואל' וז"ל, ותפקחנה עיני שניהם וגו' [ויתפרו עלי תאנה]... לאחר שעברו רצונו ית' מיד הרגישו מה שעשו, וראו כי ערומים הם, שנשארו בערום וחוסר כל, בלי מצוות - שכל עבירה ההנאה ממנה היא רק לשעתה, ואח"כ מתחרטים ומרגישים כאב לב ע"ז שלא יכלו להתגבר על התאוה. **ויעשו להם חגורות** - שלקחו עצמם להתחזקות ולתקן בתשובה, כמו שאומרים, **זיך אונטער גערטל'ט**, לתקן מעשיהם מעתה ולבנות עולמם מחדש. כי בנפילת הרוח אי אפשר להגיע לכלום, רק ע"י שמחה והתחזקות.

כח. פעם אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ששמע מאביו הרה"ק האמרי אמת זי"ע (דיבור שהיה לו לחיזוק משך ארבעים שנה) כי הנה כתיב 'וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו' שאין הכוונה שהקב"ה התעצב חלילה וחלילה, שהרי 'עוז וחדוה במקומו' ואין כל עצבות חלילה למעלה. **אלא שאנשי דור המבול היו שמחים תדיר**, כי לא חסר להם מאומה כדאיתא בגמרא (סנהדרין קח.), **וידוע מהאריז"ל שע"י שמחה אפשר לבוא לכל המדרגות, וא"א לדינים לחול ולשרות עליו בעת שהוא בשמחה, ומכיון שכן - אף שהשחיתו את מעשיהם ועברו ברית, מכל מקום לא היה הקב"ה יכול להביא עליהם פורענות**, על כן התעצב הקב"ה - היינו שהוריד עצבות בלבם של בני דור המבול, ולאחר שהתעצבו בא עליהם המבול ('ליקוטי יהודה' בפרשתן, ועוד).

מרגלא בפומיה דהגה"ק מטשעבין זי"ע מה שקיבל איש מפי איש עד הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע על מאמר הכתוב בסוף פרשתן (ו ה-ז) 'וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום - וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ, ויתעצב אל לבו - ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי', וביאר ה'חוזה' ואמר, **וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ** – אם רואה הבורא שהאדם מקלקל מעשיו בזה העולם לא יגבר כל כך כעסו עליו, כי יודע הוא **שוכל 'יצר' מחשבות לבו רק רע כל היום** – שבקרבו שוכן יצר המסיתו ומדיחו מעבודת ה', ועל כן **וינחם ה'**, כמאמרם ז"ל (סוכה נב) שאחד מארבעה דברים שהבורא יתברך מתחרט כביכול על אשר בראם הוא וחד מהם הוא על בריאת היצר הרע. אך אם **ויתעצב אל לבו** – שהבורא ראה שהאדם נפל בזרועות העצבות, ומתייאש מעבודתו, באמרו מה אני ומה מעשי כי חוטא ופושע אני וכבר אבדה תקוותי, או אז **ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי**, כי אין גרוע מליפול בזרועות העצבות ועל ידי כך להרפות מעבודתו ית', כיון שע"י העצבות יעזוב לבסוף את כל עבודתו, דאחר שנעצב אל לבו כבר מתייאש מלהמשיך במלחמתו עמו ובזה נסתם הגולל עליו ועל עבודתו.

כט. ביאור נורא ביאר הרה"ק מרוזין זי"ע (הובא בעירין קדישין), עפ"י משל ל'צאר' שחלה ב'מחלת הרדיפה' (והיינו שבכל עת וזמן דימה בנפשו שיש 'רודפים' אחריו בכדי להרגו), ולכך כל אימת שהיה יוצא לדרכו היו מעמידים שומרים על אם הדרך לשמור לבלתי יעברו שם אנשים בעת עבור הצאר ימ"ש, זמן רב קודם עברו כבר היו השומרים ממתינים על

בספה"ק תשואות חן להרה"ק רבי גדליה מלינץ זי"ע מבאר את הלשון הנאמר בתפילת המוספין דראש חודש 'ראשי חדשים לעמך נתת', כי הנה האדם מתנצל לפני אביו שבשמים, ואומר - יצר הרע שנתת לי קשה וחזק הוא עד מאד, ואין כוחי במתני לעמוד עמו בקשרי המלחמה, אומר לו הקב"ה, 'ראשי חדשים' נתתי לעמי, בידך תמיד להתחדש ולהתחיל מראשית, ורק את זה אני דורש ומבקש מהאדם - שיתחיל את מלחמתו עם היצר ביתר שאת ועוז, ולבסוף יזכה ל'תשועת נפשם מיד שונא', שינצל מ'השונא' - הוא היצר הרע כפי שחז"ל כינוהו (סוכה נב.), שבעה שמות יש ליצר הרע וחד מהם 'שונא'[ל].

ב'ראשית' דרכו - בעת גשתו אל העבודה לא יחסוך שום כוח, אלא יתגבר בכל כוחו בהתלהבות דקדושה, וכלשון ה'רוקח' זי"ע (בהקדמה) 'אין חזוק מן החסידות בתחילתו'. נוראות כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (כי תשא תרל"ט ד"ה ברש"י אין) על דברי חז"ל (תנחומא תשא לז-לא) שאמרו לוחות הראשונות נשתברו הואיל וניתנו בפומבי, ואילו בלוחות השניות אמר לו הקב"ה 'אין לך יפה מן הצניעות' שנאמר (מיכה ו ח) 'והצנע לכת עם ה' אלוקיך', ולכן היה להם קיום ולא נשתברו. וקשה, וכי לא ידע הקב"ה הצופה ומביט עד סוף כל הדרות שלוחות אלו ישתברו מכיוון שניתנו ב'קולות וברקים', מדוע לא נתנם מיד בצנעה. אלא, מאחר ואז היה 'תחילת דיבורי ה' אל עמו' - נתינת התורה הקדושה לעם ה', וכך הוא כללו של דבר שב'ראשית' התורה והעבודה יש להתחילם בהתלהבות נוראה, בלפידים בוערים ודברות קודש מלהבות אש, 'כי לולי התלהבות הקודם בפירסום, לא היה אחר כך יכולת לילך בדרך צניעות, רק על ידי שכבר הקדימו בקולי קולות נתקיים אחר כך הצניעות, 'וזה לימוד לדורות' כי בתחילה צריך להיות בהתלהבות עצומה, ואם כי לא יהיה נשאר זאת ההתלהבות דבר של קיימא עם כל זאת הוא העצה גם לימי הירידה אחר כך', עכ"ל[לא].

הצאר ובעברו היו מראים לו שהדרך פנויה, פעם אחת הרגיש אחד מהשומרים שהוא צמא מאד אחר שכבר המתין זמן רב למאד, וכבר לא יכול היה להתאפק ובראותו נהר בסמוך לו התפשט חיש קל ממלבושיו וקפץ אל תוך המים, בעודו בתוך המים שמע היאך פעמי מרכבתו של הצאר מתקרבים מאד, מיד ניתר מן המים אף שלא היה סיפק בידו להתלבש בבגדיו ונעמד כך על משמרתו, משהגיע הצאר וראהו, חרה אפו על חוצפתו הרבה לעמוד כך לפני המלך, ענהו השומר בקידה, אכן אין זה מן הכבוד לעמוד כן, אך האם משום זה יצטרך חלילה הצאר להתעכב בדרכו, כשמוע הצאר את דבריו נחה דעתו. סיים הרה"ק מרוז'ין ואמר, הנה אדם הראשון לאחר שנחבא מאביו שבשמים הסביר את עצמו ואמר (ג י-יא) 'את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירום אנכי ואחבא', - נשמתי ערטילאית לאחר שעברתי על רצונך, ועל כן התביישתי ממך ונחבאתי, אמר לו הקב"ה 'מי הגיד לך כי עירום אתה', מי אמר לך שזוהי סיבה מספקת לפרוש מעבודתי, כי אפילו מי שעירום ועריה מכל מצווה ואין בו לא תורה ולא קדושה, עדיין עבודתו חביבה עד מאד לפני כסא הכבוד.

הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל היה אומר אינני מפחד כל כך מהעבירה אלא עיקר פחדי הוא מה'גוררת'... אל מה שנגרר האדם אחר העבירה, שהעבירה גוררת עבירה, ותוצאותיה מי ישורנה. על כן, אף אם כבר נפל ח"ו, לא ישים על לב, אלא יתחזק מעתה בכדי שלא תמשיך נפילתו מטה מטה.

ל. דבר חיזוק גדול אמרו צדיקים, כי הנה כתיב בפרשתן (א טז) 'ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה', וידוע מה שאמרו חז"ל (חולין ס:, הובא ברש"י) שבתחילה נבראו החמה והלבנה שווים בגדלם, עד שקטרגה הלבנה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ואמר לה הקב"ה המעיטי עצמך. ומובא בקדמונים (של"ה הק' הקדמה לפר' שמות) שבתחילה היו חדשי הלבנה שווים להילוך החמה, ולא היה הפרש בין 'שנת חמה' ל'שנת לבנה', ורק לאחר שנתמעטה הלבנה נתקצר זמן הילוכה, ומעתה יש הבדל י"א יום בין שנת לבנה (שהיא שנ"ד יום) לשנת חמה (שס"ה יום), ועל כן צריך לעבר את השנים להוסיף עוד לחדשי הלבנה (ובכל י"ט שנה מעברים ז' שנים). ונמצא **שאף ש'חסרה' הלבנה מחמת מה שאמרה, אך מכל מקום קבע הקב"ה חק וזמן להשלים את החסרון.** ו'ישראל נמשלו ללבנה' (סוכה כט.), **שאף אם נחסר ו'נפגם' מחמת חטאו אל יתייאש אלא ידע כי יבוא זמן והקב"ה ישלים את כל החסרון וישיבנו לכמות שהיה.**

לא. וכבר המשילו את הדבר למשקה הקאווע, שמתחילה מרתיחין את המים עד כדי רתיחה גמורה, ולאחר מכן מכינים המשקה, וממתינים קמעא עד שיפוג חומו במקצת ויהא ראוי לשתיית אדם, ולכאורה ייפלא, מדוע

'ראשית' חכמה יראת ה' - תחילת כל התורה יראת שמים

בפרשתן (א כו) 'נעשה אדם', כתב הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצוק"ל (קובץ הערות יבמות עמ' 150) על הפסוק (קהלת יב יג) 'סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא... כי זה כל האדם', וז"ל. הכונה בזה, שלא יעלה בדעתך לאמר כי יראת ה' היא 'מעלה' באדם, ומי שאין בו יראת ה' הוא ג"כ אדם אלא שחסר לו מעלה הצריכה, ע"ז בא הכתוב להשמיענו שאינו כן, כי מי שאין בו ירא"ש אינו אדם כלל רק בעל חי, 'כי זה כל האדם' וזולת זה אין לו מדרגת אדם[לב]. ואיכות האדם תלויה רק במדת ירא"ש אשר בקרבו - אם מעט ואם הרבה, היינו אם יש בו ירא"ש במדה מרובה הוא אדם גדול ואם במדה מועטת הוא אדם קטן, ואם אין בו כלום אינו אדם כלל רק בע"ח בתמונת אדם. והוא מבואר עפ"י הכתוב 'נעשה אדם', ופירשו בזוהר[לג] שהקב"ה אמר לכל הבריאה כולה נעשה כולנו יחד אדם - שכולנו נשתתף בבריאתו, היינו שכל אחד יתן לאדם מטבעו ותכונתו, שהשור יתן בו תבונת שור והארי יתן בו תבונת ארי והנחש תבונת נחש וכו', ונמצא כי אדם אחד הוא 'עולם קטן' הכולל בתוכו תבונות כל הנבראים העליונים והתחתונים, וא"כ כוחותיהן של כל חיות רעות שבעולם נכללו באדם ואין לך חיה רעה נוראה כזו, ולבד זה הלא יש לאדם כלי משחית אשר אין לשום חיה בעולם והן 'הדעה והדיבור'. ומאחר שלחיה אחת טורפת צריך לקושרה בשלשלת של ברזל כמה שלשלאות צריכות לעצור בעד חיה נוראה כהאדם, וכשברא הקב"ה את האדם ודאי ברא גם השלשלת לקושרו שלא יחריב את העולם. ומה היא השלשלת הזאת - זוהי יראת ה', אשר רק היא לבדה בכוחה לעצור את האדם שלא יהא כחיה טורפת, וזולתה לא תועיל שום תחבולה בעולם לשמור את האדם מלהזיק. ואף אם יהא חכם ופילוסוף כאריסטו לא תעמוד לו חכמתו בעת יתקפהו יצרו, כמו שאמר אברהם לאבימלך (להלן כ יא) 'רק אין יראת אלוקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי' והכוונה 'רק' שזולת יראת ה' לא היו חסרים שום מעלה בחכמה ומדת דרך ארץ, וכ"ז לא יועיל אם אין בהן יראת ה' (כן מוכח בב"ר לו א), עכ"ל.

וכבר אמרו לרמז בדרשת חז"ל (ע' זוה"ק ז:) **בראשית** בשביל ראשית חכמה יראת ה', כי תחילת דבר

אינו מרתיחן מעיקרא רק עד כדי שיהא ראוי לשתותן, אלא, שבאם יעשו כן לא יהא טעם ה'קאווע' ערב לחיך כלל, כי האף אמנם שאין ביד אדם לשתות מים רותחים, מכל מקום צריכים הם מעיקרא לרתוח עד תום, ואז כשתפוג חומם מעט יהא ה'קאווע' ערב לחיך האדם, **והיינו שרק מים פושרים הבאים 'מכח' הרתיחה הם ערבים - ולא מים שמתחילה היו פושרים**. כמו כן מוטל עלינו בראשית הזמן להתחיל עם 'ברען' ורתיחה בהתחדשות גדולה, ואז ממילא ימשיך את כל ה'זמן' על מי מנוחות אף כאשר יחלפו ימי ההתחלה והברען.

אמנם אף ליבו בל עימו ואין לו חשק והתלהבות, אל יסוג לאחור, אלא יתחיל בכל הכח וסוף ההתלהבות לבוא, וכמו שיש לרמז זאת במחלוקת הצדוקים וחכמי ישראל בסדר עבודת הקטרת הקטורת לפני ולפנים ביום הכיפורים, שהצדוקים היו אומרים שצריך להניח את הקטורת על גבי הגחלים הלוחשות מבחוץ לקודש הקדשים, ורק לאחר שעלה 'הענן' יכנס פנימה, ואילו חכמי ישראל אמרו שעבודת ההקטרה נעשית אף היא בפנים, והרמז בזה כי הצדוקים טוענים שאי אפשר לגשת אל הקודש אלא עם 'אש' – רק כשבוער בקרבו שלהבת אש קודש, אכן חכמי ישראל אומרים שיכנס בלא 'אש' וסופה שתבוא...

'זה הכלל', יתחיל עם החלטה חזקה לעמוד על דרך טוב, ומה טוב ומה נעים אם יהיה לבו מלא חשק גדול והשתוקקות עצומה, אך אין זה 'לעיכובא', העיקר הוא שיגמור בדעתו בשעת ההתחלה שתהא לזה קיום למעשה...

לב. ידוע מה דאיתא בגמ' (שבת לא:) 'מכריז רבי ינאי חבל דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד' - חבל למי שאין לו בית, והוא בונה לו שער ודלת – שכן לאיזה בית יכנס דרכו, ונתכוון לרמז בזה שהתורה היא כמבוא ושער להגיע על ידה ליראת שמים, וחבל על מי שיש בו תורה ואין בו ירא שמים. ועפי"ז אמרו שלכן פתחה התורה באות 'בי"ת' לרמז כי העיקר הוא **בית** זה – והיינו אם האדם ירא שמים (עיי' הקדמת הזהר ב).

לג. בספר אור אלחנן (ח"א עמ' ק"פ) ציין לילקוט ראובני בראשית א כ"ו שהביא בשם מדרש שכינס הקב"ה כל עליונים ותחתונים שיתנו כ"א מעצמו לבריאת האדם כדי שיהיה בו חלק מכולם, וכן הביא ב'נפש החיים' ש"א פ"ו מאמרים רבים מהזוה"ק על דרך זה.

על האדם להיות 'ירא שמים' בכל דרכיו ועניניו[לד], ועבור זה ברא הקב"ה את העולם כולו[לה].

ומעיקרי יראת ה' - שישמור עיניו ולבו בטהרתם לפני ה', מחמת יראתו יתברך - שלא לתור אחרי לבו ואחרי עיניו, וכפי שאמר הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק בראשית א) לבאר בדברי חז"ל (ברכות ח.) 'מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד', שאין הכוונה רק על מי שלומד ההלכה, אלא למי שמקיים ההלכה, וכגון המהלך ברחוב ושומר עיניו מראות ברע, זה נכלל בכלל אין לו להקב"ה בעולמו אלא יהודי זה המקדש ארבע אמותיו, ובנפש כזאת שורה הקב"ה[לו].

אף בפרשתן מצינו כי כל גזירת מיתה באה לעולם על ידי 'מראה עין', כמו שנאמר (ג ו) 'ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה היא לעיניים'.

לאידך, המתגבר על עצמו ושומר עיניו יזכה לאור הגנוז ושפע רב עד בלי די, וכמו שכתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשתן) על הפסוק (ו ב) 'ויראו בני אלוקים את בנות הארץ', שלפי כל הפירושים לא היו 'בני אלוקים' אלו אנשים פשוטים, ואעפ"כ מכיוון שלא שמרו על עיניהם יצא מהם 'דור המבול', ואילו נח ניצל מאחר 'ונח מצא חן בעיני ה'' - שקידש את עיניו לה', ע"י ששמר על עיניו מלהסתכל במה שאינו ראוי לו לראות בזכות זה זכה ל'את האלוקים התהלך נח' - כמו שאמר (רש"י ויקרא כו יב) 'אטייל עמכם בגן עדן'[לז].

וכך ביאר האור החיים הק' (ו ג), על הפסוק 'ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם', שעד דור זה היה הקב"ה מוכיח את ברואיו בדברו עמהם, כגון ויאמר ה' אל הנחש (בראשית ג יד), אל האשה אמר (שם טז) ולאדם אמר, וכן בקין והבל, ונמצאו כל הברואים כולם במדרגת הנביאים, אך ויהי כי 'החל' האדם - כשהתחילו לקלקל בענינים אלו אז נתחללו, ולא אבה השי"ת להכירם כלל כמו שנא' 'לא ידון רוחי באדם' והביא קץ כל בשר על פני הארץ.

התפלל עליהם - אף השפע המוכן יגיעו רק ע"י התפילה

בפרשתן (ב ה), 'ואדם אין לעבוד את האדמה', וברש"י, 'ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו,

---

לד. נוראות איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק ח"א תעב) עה"פ (ג א) 'ויאמר אל האשה אף כי אמר אלוקים לא תאכלו'. וז"ל, **בתנועה קלה יוכל אדם לקרר את חבירו מעבודות השי"ת**, כי אצל הנחש כתיב **אף כי אמר אלוקים לא תאכלו** - שהנחש אמר לחוה 'אף כי אמר אלוקים' - וואס איז דען אז השי"ת האט געזאגט (מה בכך שאמר אלוקים) מיד נתקררה דעתה ואכלה מעץ, עכ"ל. **מכאן תלמד 'קרירות' עד היכן מגעת.**

לה. ולעולם אל 'יפחד' האדם מיצרו הרע, אלא ידע נאמנה כי אין כוחו אלא בדמיון ומחמת שמבלבל את דעתו,

וכה אמר הגה"ק הסטייפלער זי"ע, הנה מצינו אצל חוה שנתנה לאדם הראשון שיאכל גם הוא מ'עץ הדעת', וברש"י (ג ו) נתן טעם - 'שלא תמות היא ויחיה הוא וישא אחרת', והתמיהה זועקת, וכי חששה חוה שמא יגרום לה עץ הדעת שתמות, הרי כל אכילתה ממנו היה בעבור שהנחש השיאה לאמר 'לא מות תמותון' ונתפתתה שכך יהיה (וכמפורש שם ברש"י באותו פסוק 'ראתה דבריו של נחש'), אלא, דבעת הנסיון 'מבלבל' היצר את האדם, ואף אם ידעה היטב שתמות מחמת כן, **מכל מקום בעת אכילתה 'השכיחה' היצר מהכל, ורק כאשר עבר הנסיון, חזרה ל'דעתה'** וידעה שעומדת היא למות מחמת העבירה, לכן מיהרה לתת לבעלה – אדם הראשון שלא תמות היא וישא אחרת.

וכך פירשו צדיקים בדרך צחות בלשון חז"ל (קה"ר א לב) 'אין אדם מת וחצי תאוותו בידו', **שעדיין לא מת אדם משבירת** (וחציית) **תאוותיו**, ואף אם בעיני בשר נדמה לו שאם לא יאכל מאכל פלוני או לא יתענג תענוג פלוני יסתכן ותצא נשמתו ממנו, ידע נאמנה שאין כן הדבר, ולא יקרה לו מאומה, רק היצר הרע נדמה לו כהר גדול (עי' סוכה נב.), והכל דמיון בעלמא.

לו. מתאמרא משמם של אדמו"ר"י בית ליובאוויטש שהיו אומרים, ש'נבדל' (היינו מלאך עליון או נשמת צדיק הנמצאת כבר בגן עדן) מקנאים ביהודי החי בעולם הזה בשעה שנלחם עם יצרו לשמור את עיניו בלכתו ברחובה של עיר.

לז. וכן רמזו קמאי בסמיכות סיום התורה לראשיתה 'לעיני כל ישראל - בראשית', כלומר, 'ראשית' דבר על האדם להתחזק ולשמור מכל משמר את **'עיני כל ישראל'**.

וצמחו האילנות והדשאים'[לח]. הא למדת, שכך העמיד הקב"ה אופן בריאתו של עולם - השפע מוכן לבני העולם, ומכל מקום לא יגיע לידיהם עד שיתפללו על כך[לט]. וכלומר, אף שנכון הדבר שהקב"ה מכין מזון לכל בריותיו, גם כל צרכיהם בכל ענין משפיע עליהם, מכל מקום לא יחסוך האדם בתפילתו לפני ה' על כל צרכיו ועל כל צרה שלא תבוא, כי לא ישיגנו השפע המוכן לו אם לא על ידי התפילה[מ].

והוכיח הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (צדקת הצדיק, אות ס"ו) שאי אפשר להשיג את השפע המוכן עבורו בלא תפילה, בב' ראיות, א. מאליהו הנביא, שהשי"ת הבטיחו לפני עלייתו להר הכרמל שידו תהיה על העליונה, וינצח את נביאי הבעל, ואעפ"כ הוצרך אליהו הנביא להתפלל 'ענני ה' ענני', ב. ממעשים בכל יום, שאף שבראש השנה כבר נגזר על כל אחד ואחד השפע לכל השנה, עדיין אנו שופכין לפניו שיח בכל יום, כי על אף הבטחת הטובה עדיין חסרה לו התפילה[מא].

וכבר מצינו לתוס' (ר"ה טז. ד"ה כמאן) שעמדו בקושיא זו מה מקום להתפלל 'ברכת השנים' אחר שה'אדם נידון בראש השנה', ותירצו על פי מה דאיתא בגמ' (שם יז:) 'הרי שהיו ישראל רשעים גמורין בראש השנה ופסקו להם גשמים מועטים, לסוף חזרו בהן, להוסיף עליהן אי אפשר שכבר נגזרה גזירה, אלא הקב"ה מורידן בזמנן על הארץ הצריכה להן', וכן להיפך ח"ו שאם היו צדיקים ופסקו עליהן גשמים מרובים ושינו דרכם לרע, שהקב"ה מוריד את הגשמים שלא בזמנן ועל הארץ שאינה צריכה להן, ועל כן צריך להתפלל בכל יום שאותו שפע שנקצב בראש השנה אכן יפעל פעולתו לטובה. והרבה יש להתעורר בדבר, שלפעמים מוכן לאדם שפע גדול אך

לח. כתב המהרש"א (קידושין ח"א כט:) **שנס המתרחש על ידי תפלה לא חשוב נס לענין 'מנכין לו מזכיותיו'** (עי' שבת לב.) כי כך טבע הקב"ה בבריאה שהנצרך לאיזה דבר יתפלל ויוושע, ואין בזה כל נס.

ידועים דברי הגה"ק החזו"א זי"ע בענין חובת ההשתדלות, שעיקר ההשתדלות היא התפילה, אלא שלפעמים נדרש מן האדם גם לעשות פעולה בפועל, **אבל לעשות הפעולה ולא להשתדל בתפילה באופן זה בוודאי לא עשה את המוטל עליו לעשות ולא יצא ידי חובתו** (מעשה איש ח"ז קג).

לט. רמז נאה נתנו 'בעלי הרמז', כי הנה איתא בגמ' (ברכות כו:) 'אין **עמידה** אלא תפילה שנאמר (תהילים קו ל) 'ויעמוד פינחס ויפלל', אין **שיחה** אלא תפילה שנאמר (שם קב א) 'תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו', אין **פגיעה** אלא תפילה שנאמר (ירמיה ז טז) 'ואתה אל תתפלל בעד העם... ואל תפגע בי', וראש התיבות של **שיחה פגיעה עמידה** הוא **שפע**, ללמד שאי אפשר לקבל את ה'שפע' זולתי תפילה.

מ. הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (חידושי הרמ"ל אות פח) ביאר את התפילה 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת', ולכאורה מדוע עלינו להתפלל ע"ז שבוודאי השי"ת אינו מקפח שכר כל בריה. אלא ביאורו, דמן השמים אין נותנים רק בהתעוררות מלמטה – בתפילה, וצדיקים אלו שבוטחים כל כך בה' עד שאינם מתפללים על כך, עליהם יש לנו לבקש ותן שכר טוב...

מא. כעניין שכתב רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע על הפסוק (בראשית ל כב) 'ויזכור אלוקים את רחל וישמע אליה אלוקים ויפתח את רחמה', **'מגיד הכתוב כי הגם שעלה זכרונה לפניו, עוד הוצרכה לתפילה**, כאומרו וישמע אליה וגו'". חזינן מכאן שאף לאחר שכבר גזר עליה השי"ת להוליד עדיין היה עליה להתפלל שיבוא שפע זה אליה.

הדבר דומה לאדם שקיבל הודעה מבית הדואר שנשלח עבורו סכום גדול של מעות, אך עדיין עליו לגשת לשם ליטול את המעות, כמו כן עלינו לבקש מלפני המלך אף את מה שכבר הכין להשפיע עבורנו לטוב.

ויתבאר ביותר, עפ"י מה ששמעתי, על אחד שבגדלותו הודה אשר בקטנותו כעס וקצף עד מאד על בוני הדירות, שלא התחשבו בו כלל, עד שכאשר ברצונו להדליק את החשמל עליו ליקח כסא ולעלות עליו ללחוץ על ה'כפתור', וכן כאשר חשקה נפשו בכוס קפה נזקק הוא להביא סולם ולעלות עליו להדליק את הקומקום החשמלי וליטול את הקפה והסוכר מהארונות הגבוהים, ומלבד חוסר הנוחות בדבר הרי סכנה בדבר שעלול הוא ליפול מהסולם... לאחר שהתבגר עוד הבין שבכוונה תחילה נעשה כן הבניין, כי הבית מיועד הוא לשימוש המבוגרים ולא בעבור השתמשות הילדים, ואם ברצונו להדליק חשמל או להכין כוס קפה עליו לבקש זאת מאביו. והרי זה ממש ציור חי על כל ענייני העולם, שהקב"ה יצר וברא את העולם בעבורו ולא בעבור 'הילדים', ואם ברצוננו להשיג דבר מה עלינו לפנות אליו ולבקש זאת ממנו, אולם אם ננסה להסתדר לבד אזי עלולים אנו ליפול ולהתהפך...

יכול לירד לטמיון ושלא לצורך ח"ו, ועל כן צריך להרבות בתפילה בכל יום ויום שנזכה לטובה ולברכה.

ולא עוד, אלא שעיקר בריאת 'כח הדיבור' לאדם, היה בכדי שישפוך שיח בתפילה ובקשה לפני מלך שומע תפילה, כדכתיב בבריאת אדם הראשון (ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' ובתרגום, 'והות באדם לרוח ממללא', נמצא שכל חיותו של האדם נקראת על שם 'רוח ממללא' שניתן לו, והרי עדיין לא היה לו עם מי לשוח (שעדיין לא נבראה חוה), **אלא וודאי, דפיו נברא בכדי שיתפלל לפני בורא עולם.**

עוד בעניין התפילה עלינו להביא מה שכתב בספה"ק 'תורי זהב' (פנחס ד"ה צו) לבאר מה שנאמר (שם כח ב-ד) 'צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו, ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה תמיד, את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים', בהקדם מה ששמע מהרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע לפרש במה שאמרו (זה"ג ז:) 'ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים', כי עבודת ה' ביראה ובאהבה מתוך התלהבות זו היא כביכול 'פרנסתו' של הקב"ה, 'כי השעשועין ותענוג שמקבל ית' מעבודתו זה נקרא **אצלו פרנסה'**, ועפי"ז מפרש שעל כך אמר הכתוב את קרבני לחמי - היינו ה'פרנסה' שלי תשמרו להקריב לי על ידי 'לאשי' - **באש ההתלהבות.**

ומוסיף ה'תורי זהב' בזה"ל, דרוב המוני עם אינם משגיחים על תפלתם שיהיה בכוונה כל השנה, רק בימים הנוראים מחזיקים את עצמם בכל כוחם להתפלל כראוי בכוונה שלימה, עכ"ל, וכנגד זה דיבר הכתוב 'ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה', ר"ל **שתפללו באש ובהתלהבות כל השנה**, ומה שאצלכם 'כבשים' - מלשון כבוש, 'בני שנה', ר"ל שכל השנה האש כבושה אצלכם, לא תעשון כן לה' אלוקיכם, **אלא** שנים ליום עולה תמיד, הן בתפילת הבוקר והן בתפילת הערב, שתמיד יהיה בבחי' **לחמי לאשי על ידי עבודה** שבלב **מתוך אש קודש באהבתו ויראתו** ית'[מב].

שערי שמים פתח ואוצרך הטוב לנו תפתח[מג], ויושפע עלינו ממרום שפע רב, רפואות[מד] וישועות לנו ולכל ישראל.

מב. עוד מעניין התפילה כתב השל"ה עה"ת בזה"ל, מצאתי כתוב למה נקרא שמו מתושלח לפי שהיה לו חרב והיה חקוק עליה שם המפורש והיה הורג בה בכל יום ת"ק מזיקין, וכשמת נגנזה עמו, וזהו מתושלח (אותיות) מת ושלחו עמו, ופירוש שלח חרב כמו 'בְּשֶׁלַח יעבורו' (איוב לו יב). **וכן כל צדיק וצדיק יש לו חרב לעכב הפורענות שלא יבא**, ומה היא החרב – התפלות שמתפלל על דורו, **אותה תפלה היא כמו חרב לעכב הפורענות** שנאמר (תהילים קמט ו) 'וחרב פיפיות בידם', פיפיות הם הפה שלהם שמתפללין בו, פיפיות בגימטריא 'תוקף' (586), שתוקפין בדין שלא יחול בעולם כמו שעשה אהרן ופינחס, וזה הוא 'בידם', כלומר **כשהחרב היא בפה שמתפלל בכוונה ידועה התוקף שהוא הדין מסור בידו.**

מג. הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זי"ע מביא משם זקנו הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע כי בשבת זו שורה כביכול שמחה גדולה בשמים ממעל, כדוגמת **האב** השש ושמח בשעה שהוא מוליך את **בנו** לראשונה לבית תלמודו. כך נמי בראשית שנה, **אבינו** שבשמים שש ושמח בראותו את **בניו אהוביו מתחילים את התורה מ'בראשית'**, וממילא בידינו לפעול בו גדולות ונצורות

הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היה אומר, הנה סגולה ידועה היא לפתוח את ארון הקודש ולהוציא את הס"ת ל'קריאת התורה', ואותה שעה היא שעת רחמים ועת רצון, והנה כתב הרא"ש (הל' ס"ת סי' א) שבימינו קיום מצות כתיבת ספר תורה הוא בכתיבת חומשים ומשנה וגמרא ומפרשיה 'כי מצות כתיבת ס"ת הוא ללמוד בה וכו' וע"י הגמרא והפירושים ידע פירוש המצוות והדינים על בוריים, לכן הם הם הספרים שהאדם מצווה לכותבם' (עיי' שו"ע יו"ד סי' ע"ר ס"ב ובנו"כ), ולפי זה נמצא כי **'פתיחת הארון** להוציא ספר תורה' היינו **בשעה שאדם מוציא את הגמרא** (ושאר ספרי קודש) **מארון הספרים כדי ללמוד בה...** ואין לך עת רצון גדולה מזו, ועל אחת כמה וכמה ש'פתיחת' התורה בבראשית, ובכלל זה פתיחת הזמן בהיכלי הישיבות הק' והכוללים היא **'רעוא דרעוין'**... כי אין סגולה כתורה.

מד. וכמו שאמרו צדיקים (הרה"ק ר"ז מסטריקוב זי"ע, וכן הובא בשש"ק שבתות), כי ג' פירושים סובלת ג' פירושים. **א.** הוא מלשון בריאות, וכלומר, **ראשית** דבר – שיהיו כל בני ישראל **בריאים** ושלימים בגופם נפשם ומאדם. **ב.** מלשון 'בר', כלומר שנזכה לבנים, והם ילכו בדרכי תורה ויראת שמים. **ג.** מלשון 'בר' ותבן – פרנסה בהרחבה ושפע רב.